

навели такі приклади антигуманної поведінки науково-педагогічних працівників: отримання низьких оцінок у групі, якщо хтось один з цієї групи чимось не догодив викладачу; наклеп, знущання при всій групі; неповага до студента, упереджене ставлення; нетактовна поведінка, відхилення думки студента, нав'язування своєї; використання ненормативної лексики, якщо студент не хоче щось робити, крик, лайка, моральне приниження, силовий примус; висока думка про себе з боку викладача; відмова викладача в допомозі студенту; хабарництво і свідоме погіршення досягнень студента через власні погляди; не дозволяє заходити до аудиторії, якщо запізнився. 25% опитаних не змогли навести приклади антигуманної поведінки викладачів або написали, що не знають таких.

Наведені зразки відповідей свідчать про те, що гуманізація фахової підготовки має починатись із викладача, його людяності, спеціальних знань про гуманізацію навчально-виховного процесу у ВНЗ. Якщо викладач – негуманна особистість, яка дозволяє собі антигуманну поведінку, то спроба втілити гуманізацію буде марною. Відповіді на ці питання анкети спонукали нас до розроблення методичних рекомендацій для викладачів.

У відповіді на останнє 19 запитання анкети: «Назвіть шляхи підвищення рівня гуманізації у ВНЗ» думки опитаних розділилися таким чином: 35% опитаних вважають, що потрібно до навчального плану з наряду підготовки «Біотехнологія» ввести більше дисциплін, зміст яких має гуманістичний потенціал і сприяє формуванню моральних якостей студентів або курси з етики та культурології для студентів і викладачів; 50% студентів назвали такі шляхи підвищення рівня гуманізації навчання у ВНЗ: проведення певних курсів, цікавих соціальних проєктів, тренінгів гуманістичного спрямування; творча співпраця між викладачами та студентами; проведення заходів, в яких викладач бере участь разом зі студентом; бесіди зі студентами про навколишні події та їх спільний аналіз; толерантне ставлення до студентів, розуміння їх проблем. 15% респондентів не знають шляхів підвищення рівня гуманізації у ВНЗ.

Проаналізовані відповіді студентів на запитання анкети дозволили стверджувати, що студенти напряму підготовки «Біотехнологія» мають недостатній рівень знань про гуманізацію навчання; вони вважають доцільним поглиблення гуманізації навчання за їх напрямом підготовки, однак не можуть конкретизувати її шляхи. Такий стан ставлення майбутніх біотехнологів до досліджуваної нами проблеми гуманізації професійної підготовки, на нашу думку, склався через відсутність у ВНЗ систематичної і цілеспрямованої роботи з реалізації гуманістичної парадигми в освіті.

Актуальними напрямками подальшої розробки окресленої проблеми є пошук гуманізаційних механізмів навчання студентів, які оволодівають спеціальністю біотехнолога у ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовська Т. О. Формування гуманістичних цінностей у студентів: теорія і методика: [монографія] / Т. О. Грабовська, О. М. Тепла. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 270 с.
2. Герасимова І. Г. Гуманізація професійної підготовки майбутніх менеджерів виробничої сфери : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І. Г. Герасимова. – К., 2002. – 189 с.
3. Тимчук І. М. Педагогічні умови гуманізації навчання майбутніх екологів у процесі фахової підготовки. : дис...канд. пед. наук : 13.00.04 / І. М. Тимчук. – Біла Церква, 2009. – 271 с.

УДК 378.147

Коваль А. О.
Одеський національний
політехнічний університет

ЗМІСТ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розкривається сутність професійно орієнтованого читання. Аналізуються види професійно орієнтованого читання. Розглядається реалізація інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні професійно орієнтованого читання майбутніх інженерів.

Ключові слова: майбутній інженер, читання, інформаційно-комунікаційні технології.

Коваль А. А. Содержание обучения англоязычного профессионально ориентированного чтения будущих инженеров с использованием информационно-коммуникационных технологий. В статье раскрывается сущность профессионально ориентированного чтения. Анализируются виды профессионально ориентированного чтения. Рассматривается реализация информационно-коммуникационных технологий в обучении будущих инженеров профессионально ориентированному чтению.

Ключевые слова: будущий инженер, чтение, информационно-коммуникационные технологии.

Koval A. The content of professionally oriented English reading teaching by means of information technologies for future engineers. The article reveals the essence of professionally oriented reading. Types of professionally oriented reading are under analysis. Realization of information technologies in professionally oriented reading training by future engineers is considered.

Key words: *future engineers, reading, information technologies.*

Наша країна не може стояти осторонь тих інтеграційних процесів, які відбуваються як в глобальній економічній системі, так і в освітній галузі. Приєднавшись до Болонського процесу, університети України готують майбутніх фахівців, здатних конкурувати на міжнародному ринку праці, особливо це стосується технічних спеціальностей. Вивчення іноземних мов сприяє реалізації таких напрямів професійної діяльності, як ознайомлення з новими технологіями, науковими гіпотезами і тенденціями, видатними інноваціями в галузі техніки, встановленням контактів з іноземними фірмами, підприємствами, навчальними закладами, підвищенням рівня професійної компетенції фахівців. Ера новітніх технологій, які стрімко розвиваються в усьому світі, спонукає викладачів до створення курсів з вивчення професійно орієнтованої іноземної мови. Особливо актуальною ця проблема є у вищому технічному навчальному закладі (ВТНЗ), зокрема, майбутні інженери з теплоенергетики потребують ґрунтовної фахової підготовки з англійської мови для професійного спілкування та опрацювання літератури за фахом.

Проблему відбору навчального матеріалу та визначення змісту навчання студентів читанню професійно орієнтованих текстів відображено у працях таких дослідників, як Г. В. Барабанова, З. І. Кличнікова, Т. С. Серова, С. К. Фоломкіна, Т. О. Вдовіна, Н. І. Гез, К. Я. Кусько та ін. Зокрема, дослідження Т. С. Серової та Г. В. Барабанової присвячені концептуальним основам навчання професійно орієнтованого читання.

Науковці вивчали різноаспектність навчання іншомовного читання як виду мовленнєвої діяльності (навчання професійно орієнтованого читання – Г. В. Барабанова, Н.З. Магазова, О. С. Малюга, Т. С. Серова, С. К. Фоломкіна, J. Anderson, F. Dubin, D. Ferris, P. Stevens; методика навчання інформативного читання – Т. Г. Агапітова, О. С. Балахонов, М. О. Мосіна; аналіз психологічних характеристик читання як виду мовленнєвої діяльності – М. І. Жинкін, І. О. Зимня, З. І. Кличнікова, О. О. Леонт'єв, М. В. Ляховицький, Н. О. Шарова, J. Grzesik, G. Westhoff; дослідження проблеми лінгвістики тексту – Є. І. Варгіна, А. А. Вейзе, І. Р. Гальперін, Л. І. Зільберман, М. Н. Кожина, Г. В. Колшанський, Л. Н. Мурзін; визначення принципів відбору текстів для навчання читання – Т. О. Вдовіна, Н. В. Гуль, С. О. Кітаєва).

Метою цієї статті є розкриття психологічних і дидактико-методичних передумов організації навчання англомовного професійно орієнтованого читання майбутніх інженерів з теплоенергетики.

Процес формування читацької англомовної компетенції з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є недостатньо дослідженим у методичній викладанні іноземних мов. Також не вивченою залишається проблема змісту формування читацької англомовної компетенції майбутніх фахівців з теплоенергетики, що, у свою чергу, зумовлює невизначеність компонентів змісту відповідного навчання.

З огляду на Програму з англійської мови для професійного спілкування (АМПС) метою навчання професійно орієнтованого читання для досягнення майбутніми інженерами теплоенергетиками рівня володіння мовою B2, що є мінімально прийнятним рівнем для бакалавра інженерних наук, слід вважати формування таких читацьких вмінь: розуміти автентичні тексти, пов'язані з навчанням і спеціальністю, з підручників, популярних і спеціалізованих журналів та Інтернет-джерел; визначати позицію і точки зору в автентичних текстах, пов'язаних з навчанням і спеціальністю; розуміти намір автора письмового тексту та комунікативні наслідки висловлювання (наприклад, службових записок, листів, звітів); розуміти деталі у доволі складних рекламних матеріалах, інструкціях, специфікаціях (наприклад, стосовно функціонування пристроїв/обладнання); розуміти автентичну академічну та професійну кореспонденцію (наприклад, листи, факси, електронні повідомлення тощо); розрізняти різні стилістичні реєстри усного та писемного мовлення з друзями, незнайомцями, колегами, працедавцями та з людьми різного віку і соціального статусу, коли здійснюються різні наміри спілкування [11, с. 18].

У ВТНЗ курс англійської мови для професійного спілкування триває з I по IV семестри. По закінченню навчання студенти мають досягти рівня володіння мовою B2 «Незалежний користувач». Ступенем, на якому доцільно розпочинати формування у майбутніх теплоенергетиків читацької англомовної компетенції, ми визначили другий рік навчання (III–IV семестри), коли у студентів вже закладено основи практичного володіння англійською мовою в обсязі, необхідному для сприйняття, обробки професійно орієнтованої інформації та її подальшого використання для вирішення навчальних і професійних завдань.

Загальною метою викладання та вивчення АМПС є підготовка студентів до ефективної комунікації у їхньому академічному та професійному оточенні. Тому Типова програма передбачає, що комунікативні мовні компетенції будуть формуватись для адекватної поведінки в реальних ситуаціях академічного та професійного життя. Програма АМПС є професійно зорієнтованою і базується на вміннях. Її зміст організовано відповідно до професійних умінь загального характеру, необхідних у різноманітних професійних сферах і ситуаціях. Ці вміння проявляються в різних типах мовленнєвої поведінки.

У Типовій програмі неможливо подати повний перелік професійних ситуацій, оскільки їх надто багато. Ось чому у таблиці 1 наведений лише зразок професійних ситуацій, в яких використовуються професійно орієнтоване читання майбутніх інженерів теплоенергетиків [11, с. 20].

Таблиця 1

Зразок мовленнєвих умінь та професійних ситуацій

Загальні професійні рубрики	Загальні професійні ситуації	Вміння професійно орієнтованого читання
Персональна ідентифікація	Встановлення контактів /стосунків	Читання з метою пошуку необхідної інформації (наприклад, щодо можливих партнерів).
Загальне робоче оточення і повсякденна робота	Співбесіда (працевлаштування), повсякденна адміністративна діяльність (напр., розробка проекту, планування, аналіз, оцінювання, контроль і допомога, моніторинг, дослідження, тлумачення і т.д.)	Розуміння резюме, супроводжуючих листів, рекомендацій. Розуміння ділової документації (звітів, листів, доповідних записок і таке інше). Читання з певною метою.
Стосунки з колегами і клієнтами	Засідання, зустрічі, бізнес-ланчі, спілкування через Інтернет, дискусії на робочому місці, переговори, світські події.	Дискусії на професійні теми і дозвілля. Обмін інформацією з різних питань Робота з кореспонденцією (листи, електронні повідомлення).
Ділові подорожі	Турагентство, аеропорт, залізничний вокзал і таке інше. На борту літака, судна, в поїзді і таке інше. В готелі, ресторани, банку, на пошті і т.д.	Запит інформації, попереднє замовлення та бронювання. Здійснення формальностей під час подорожі (напр., проходження митного і паспортного контролю). Знаходження та вміння користуватися інформацією, необхідною під час подорожі (розклади, оголошення, Інтернет-сторінки). Реєстрація і виписка з готелю.
Міжнародні конференції, зустрічі, дискусії	До початку, під час та після конференції: зустрічі, дискусії.	Обробка кореспонденції. Читання доповіді, звіту про конференцію чи засідання, нотаток, протоколу засідання.
Здоров'я та особиста безпека	У лікаря, в аптеці. Невідкладна допомога. Робоче місце. Подорож.	Усвідомлення правил техніки безпеки. Дотримання інструкцій і попереджень. Обробка кореспонденції. Знаходження спеціальної інформації в різних джерелах.
Контракти та угоди	Працевлаштування. Страхування. Угоди про надання послуг (напр., найм автомобіля, помешкання). Партнерство/ співробітництво.	Укладання угод. Усвідомлення пунктів контракту. Обробка кореспонденції.
Компанія/ інформація про галузевий підрозділ	Структура. Результати роботи. Продукція/послуги/процес. Штат. Політика. Реклама.	Презентації. Знаходження інформації в різних джерелах.
Продукція і послуги	Продаж/купівля. Претензії.	Обробка замовлень. Обробка кореспонденції. Знаходження інформації в різних джерелах.
Питання професійного та академічного характеру	Лекції, семінари, практикуми, консультації, бібліотека, лабораторія, ресурсний центр, заняття в аудиторії.	Знаходження інформації в різних джерелах. Розуміння документації (напр., заява про участь у навчальному курсі за кордоном).

Взагалі читання займає особливе місце серед інших видів мовленнєвої діяльності (МД). Саме читання вважається найважливішим видом мовленнєвої діяльності, оскільки студенти і випускники ВНЗ користуються ним найчастіше. Тому сформоване вміння читати англійською мовою є найбільш стійким і довготривалим, оскільки інші види МД потребують постійної практики, без підкріплення якою вони поступово втрачаються, в той час як здатність розуміти текст зберігається досить довго. Також завдяки мережі Інтернет англомовні

тексти стали легкодоступними, що дозволяє розвивати навички читання навіть після закінчення ВТНЗ. Таким чином, навчання професійно орієнтованому читанню є надзвичайно важливим при підготовці студентів у ВТНЗ.

Перед визначенням змісту навчання необхідно уточнити саме поняття «професійне читання», на позначення якого, як вже було зазначено вище, використовується також термін «професійно орієнтоване читання».

Так, під *іншомовним професійно орієнтованим читанням* Г. В. Барабанова розуміє складову частину в загальній системі діяльності фахівця на виробництві чи в науці. У широкому сенсі – це читання ІМ в інтересах професії. Таке читання обумовлюється потребами особистості в одержанні нової професійної інформації, потребами в самоосвіті і навчанні та пізнавальними потребами [1, с. 60].

За визначенням Т. С. Серової, професійно орієнтоване читання – це складна мовленнєва діяльність, що обумовлена професійними інформаційними можливостями та потребами, що являє собою специфічну форму активного вербального писемного спілкування, основними цілями якого є оперативна орієнтація і пошук, сприйняття, присвоєння та подальше цільове застосування накопиченого людством досвіду в професійних галузях знань [12, с. 18]. З поданого визначення випливає, що читання як самостійний вид мовленнєвої діяльності у вищому навчальному закладі має на меті вилучення інформації з тексту для подальшого її застосування в професійній науковій галузі.

У дефініції Т. С. Серової представлені основні характеристики професійно орієнтованого читання, а саме: а) метою професійно орієнтованого читання є обробка інформації з установкою на її подальше використання в інтересах читача; б) процес професійно орієнтованого читання носить творчий характер – це завжди активний діалог читача з автором, як у плані тексту, що відтворюється читачем, на базі свого тезауруса, так і в плані оцінки одержуваної інформації відповідно до очікувань і прогнозу читача [12, с. 18].

У межах нашого дослідження під професійним читанням ми розуміємо читання іншомовних текстів, яке передбачає процес здобуття, обробки та присвоєння інформації з метою її подальшого застосування в діяльності майбутніх інженерів теплоенергетиків.

Окрім традиційної класифікації різних видів читання (ознайомлювальне, переглядове та вивчаюче), в межах професійно орієнтованого читання виділяють також його певні види та підвиди: *справжнє* та *навчальне* читання, а навчальне читання може бути як *попереднім*, так і *інформативним* [7, с. 144].

Т. С. Серова професійно орієнтоване читання розподіляє на декілька підвидів, серед яких виділяє інформативне читання. *Інформативне читання*, за Т. С. Серовою, – це читання, що передбачає задоволення професійних потреб, у процесі якого необхідна інформація може студентом або спеціалістом оцінюватися, привласнюватися та використовуватися, і нарешті знову створюватися самим читачем [12, с. 28].

Інформативне читання Т. С. Серова, у свою чергу, розподіляє на оціночно-інформативне, привласнює та створює читання. Усі ці види А. А. Слізаров співвідносить із трьома рівнями розуміння професійного тексту [5, с. 46].

Щоб читання було метою, а не засобом навчання, воно повинно бути *«зрілим»*, тобто вивільненим від навчальних завдань. Особливістю *«зрілого»* професійно орієнтованого читання є самостійне подолання труднощів, пов'язаних із розумінням професійного тексту.

У нашому дослідженні ми беремо за основу класифікацію видів читання за комунікативними цілями. Згідно з такою класифікацією головна мета навчання читання у мовних ВНЗ – досягнення *«зрілого»* читання.

Для ефективного професійного читання в Інтернет-мережі необхідними є *вміння ознайомлювального читання* (Skimming) та *вміння переглядового читання* (Scanning) [18, с. 41].

Так, наприклад, необхідність опрацювати великі масиви інформації за мінімальний час зумовлює використання *переглядового читання*, що відзначається високою швидкістю, загальним оглядом всього тексту та концентрацією на його окремих частинах. Таке читання характерне, у першу чергу, під час перегляду низки веб-сторінок з метою визначення їх відповідності меті пошуку. До вмінь переглядового читання належать уміння: отримувати загальне уявлення від статті, журналу та ін. у цілому; відбирати необхідні матеріали для подальшого їх детального прочитання; вибірково читати окремі елементи тексту; орієнтуватися у логіко-композиційній структурі текстів різних жанрів, а також у загальній побудові джерел, які найчастіше використовують фахівці; розуміти основний напрям викладу та характер висновків, до яких приходять автор.

Якщо текст, тема якого зацікавила користувача, знайдений, у більшості випадків мова йде про *ознайомлювальне читання*, що забезпечує здобуття загальної інформації з тексту без заглиблення у деталі його змісту та без потреби перекладу кожного його слова. Так, до вмінь ознайомлювального читання відносять вміння: визначати тему та основні проблеми, які висвітлюються у тексті; виділяти основну думку автора; відбирати основні факти, ігноруючи другорядні; висловлювати своє ставлення до прочитаного; прогнозувати зміст тексту за заголовком або початком тексту;

На нашу думку, поряд з вміннями переглядового й ознайомлювального читання та вміннями МК, успішне здобуття інформації з мережі Інтернет забезпечують також *вміння пошукового читання*, що є однією з цілей навчання у ВТНЗ [15, с. 231]. До вмінь пошукового читання відносять уміння: знаходити у тексті окрему інформацію – визначення, формулювання, цифрові або інші дані та ін., про які читачу відомо, що вони

знаходяться саме у цьому джерелі; «вихоплювати» з тексту окремі слова, фрази, речення, за якими можна визначити, що певна частина тексту містить/не містить необхідну йому інформацію.

Для забезпечення успішного читання з екрану комп'ютера деякі дослідники пропонують розвивати вміння швидкого читання та непідготовленого читання про себе, що також є дуже актуальним в умовах економії часу під час читання в режимі on-line [16, с. 59]. Ми вважаємо, що необхідною умовою ефективного читання в Інтернет-мережі, є розвиток умінь, насамперед, пошукового, переглядового та ознайомлювального читання.

Під час навчання професійно орієнтованого читання Г. В. Барабанова пропонує виділяти *три окремі підходи*:

1) центром навчання є той, кого навчають (learner-centered approach) – характерним для нього є проблема формування мотивації в іншомовному читанні з опорою на фонові знання і минулий досвід читача; формування семантичної карти та зосередження основної уваги на змісті тексту;

2) основою виступають жанрові особливості текстів (genre-based approach) – що передбачає ознайомлення зі зразками різних жанрів, характерних для цього виду спілкування;

3) головною передумовою є використання комп'ютерів (технологічний, information technology approach) – психологічним обґрунтуванням цього підходу є бажання того, кого навчають, розвивати вміння використовувати отримані в аудиторії знання у реальному житті [1, с. 71].

Технологічний підхід до навчання майбутніх інженерів є на сьогодні найперспективнішим. Практична цінність цього підходу полягає у тому, що він зумовлений появою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їхнім широким впровадженням в освітню діяльність людини.

Для визначення змісту формування читацької англомовної компетенції майбутніх теплоенергетиків, передусім необхідно проаналізувати цілі навчання, оскільки саме методична категорія цілей детермінує решту категорій [13, с. 44]. Під цілями навчання розуміють запланований кінцевий результат, якого викладач очікує від певним чином спрямованої власної педагогічної діяльності та пізнавальної діяльності студентів [10, с. 269]. Визначимо практичну, розвивальну, освітню, виховну та професійну мету формування читацької англомовної компетенції.

Практична мета полягає в удосконаленні читацької англомовної компетенції майбутніх інженерів-теплоенергетиків, під якою ми, керуючись дослідженням М. С. Гришиної в аспекті особистісно-діяльнісного підходу, розуміємо здатність індивіда на основі набутих знань і навичок сприймати, осмислювати, інтерпретувати, оцінювати інформацію автентичних текстів, що належать до різних функціональних типів і жанрів, та використовувати цю інформацію для вирішення поставлених навчальних і професійних завдань [3].

Розвивальна мета передбачає розвиток інтелектуальних, мовленнєвих, пізнавальних здібностей студентів: розвиток логічного мислення (уміння розуміти логіку доказовості прийнятого рішення, логіку послідовності дій), розвиток аналітичного мислення (аналіз Інтернет-інформації, відбір необхідних фактів, зіставлення фактів, явищ), асоціативного мислення (встановлювати асоціації з раніше вивченими, знайомими фактами); вміння працювати з Інтернет-текстами, виокремлювати основні положення, зосереджувати увагу на формі, що є особливо важливим, адже в комплексі навчальних предметів ВТНЗ іноземна мова є одним із небагатьох предметів, у процесі навчання якого увага студентів спеціально фіксується на особливостях оформлення думок у системі аналізу складного тексту [11].

Досягнення *освітньої мети* здійснюється в аспекті гуманізації та гуманітаризації професійної освіти і означає розширення світогляду студентів у процесі читання автентичних текстів, підвищення рівня їх загальної культури та освіти, розширення професійно орієнтованого й мовного потенціалу студентів, удосконалення знань з тем, що вивчаються.

Виховна мета спрямована на формування готовності майбутніх інженерів використовувати набуту у процесі застосування ІКТ інформацію для налагодження міжкультурних і наукових зв'язків, розвиток у студентів поваги до духовних цінностей інших країн і народів, толерантності, моральності, відповідальності за себе і за те, що відбувається навколо.

Професійна мета передбачає активну участь студентів у професійно орієнтованому дослідженні, яке не тільки потребує знань, навичок і вмінь у сфері теплоенергетики, але й вимагає достатнього рівня сформованості читацької іншомовної компетенції для теоретичного обґрунтування і практичного вирішення інноваційних ідей.

У методичній літературі не існує єдиного підходу до проблеми структурування змісту навчання: різні автори по-різному визначають його компонентний склад (І. Л. Бім, Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез, Б. А. Лапідус, Г. В. Рогова та ін.). Ми виокремили такі компоненти змісту формування читацької англомовної компетенції майбутніх фахівців з теплоенергетики: *позамовний, методичний, лінгвістичний, лінгвосоціокультурний, психологічний*. Детальніше охарактеризуємо кожний з них.

До позамовного компонента ми включаємо сфери комунікативної діяльності, ситуації, теми.

Сфера комунікативної діяльності є екстралінгвістичним фоном і визначає характер діяльності комунікантів, маючи вплив на їх мовленнєву поведінку та на вибір мовних засобів [9]. Виділяють чотири сфери комунікативної діяльності: особисту, суспільну, професійну, освітню [17]. Зважаючи на цілі навчання професійно орієнтованого читання, ми досліджуємо освітньо-професійну сферу комунікативної мовленнєвої діяльності студентів II курсу напряму підготовки 6.050601 «Теплоенергетика». До типових комунікативних

ситуацій, в яких майбутні фахівці з теплоенергетики використовують інформацію, набуту в процесі навчання читання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, ми відносимо участь у конференціях, симпозиумах, тренінгах, проектах, зустрічі з іноземними колегами та обговорення професійних питань.

До *методичного компонента* змісту формування професійно орієнтованого читання ми відносимо ІКТ як засіб формування відповідної компетенції. Серед таких технологій, які широко використовуються в процесі індивідуалізації навчання англомовного професійно орієнтованого читання, можна виділити Інтернет-технології, веб-технології, поштові та мобільні технології [11, с. 37]. Крім того, основною реалізацією Інтернет-технології у навчанні професійно орієнтованого читання є WWW – всесвітня павутина, яка як джерело інформації надає великі можливості для організації пошуку різноманітної інформації для майбутніх інженерів.

У структурі *лінгвістичного компонента* розрізняємо мовленнєвий і мовний матеріал. З огляду на Програму АМПС [11, с. 37] та спираючись при цьому на виділені типові комунікативні ситуації, в яких майбутні фахівці з теплоенергетики використовують інформацію з Інтернет-ресурсів, визначаємо перевагу читання майбутніми інженерами літератури наукового стилю. Існують різні думки методистів щодо класифікації функціональних підстилів наукового стилю. Слідом за М. Н. Кожиною, О. Д. Мітрофановою, О. С. Троянською до підстилів наукового функціонального стилю ми відносимо науково-популярні та науково-технічні тексти [6; 8; 14].

При розгляді *лінгвосоціокультурного* та *психологічного* компонентів змісту формування читацької англомовної компетенції майбутніх фахівців з теплоенергетики ми виходимо з необхідності опанування студентами *загальної та професійно орієнтованої іншомовними комунікативними компетенціями* для забезпечення їхнього спілкування в академічному та професійному середовищі [11, с. 6].

Характеризуючи *лінгвосоціокультурний компонент* змісту формування читацької англомовної компетенції, ми виокремили ті знання, які мають бути сформовані у майбутніх фахівців з теплоенергетики у процесі використання навчального веб-сайту і якими мають володіти майбутні інженери у контексті сучасних вимог до рівня сформованості читацької іншомовної компетенції [11]: 1) знання особливостей ситуації читання, особливостей функціональних типів текстів, особливостей жанрів текстів (сформованість *соціолінгвістичної компетенції*), оскільки жанр тексту характеризує його належність до функціонального стилю (наприклад, *науково-технічний звіт* належить до наукового функціонального типу текстів); 2) знання тих елементів соціокультурного контексту, що є релевантними для породження та сприйняття мовлення з точки зору носія мови (сформованість *соціокультурної компетенції*); 3) знання соціальних ролей і намірів партнерів у комунікації (сформованість *соціальної компетенції*).

Для навчального процесу потрібно добирати тексти з Інтернет-ресурсів, що мають бути не лише інформативними, але й відповідати інтересам студентів, їхньому життєвому досвіду, індивідуальним і віковим особливостям.

Останній компонент змісту формування читацької англомовної компетенції майбутніх фахівців з теплоенергетики, *психологічний*. Збільшення інформації, яка надходить через мережу Інтернет, ставить майбутніх фахівців перед необхідністю швидко переглядати велику кількість текстів з метою знаходження необхідних даних для вирішення своїх професійних завдань. Фахівці з теплоенергетики досить часто вступають у професійне спілкування за допомогою тексту і стикаються з необхідністю читання великої кількості англомовної технічної документації в електронному вигляді. Тому, на наш погляд, доцільно як формувати, так і розвивати вміння професійно-орієнтованого читання у студентів ВНЗ з використанням ІКТ.

У межах нашого дослідження рецептивні лексичні й граматичні мовленнєві навички та мовленнєві вміння читання є *навчальними* навичками та вміннями читання, під якими ми розуміємо інтелектуальні процеси сприйняття, обробки та подальшого використання наукової інформації [2].

Беручи до уваги важливість і необхідність формування у майбутніх інженерів професійно орієнтованого читання, постає необхідність у розробці методики формування у майбутніх фахівців з теплоенергетики читацької англомовної компетенції з використанням ІКТ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: Монографія / Галина Василівна Барабанова. – К. : ІНККОС, 2005. – 315 с.
2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам : [пособие для учителя] / Наталья Дмитриевна Гальскова. – М. : Аркти-Глосса, 2000. – 165 с.
3. Гришина М. С. Обучение гибкому профессионально ориентированному иноязычному чтению в сети Интернет (на основе комплекса компьютерных программ) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Марина Степановна Гришина. – Пермь, 2003. – 242 с.
4. Гуртовая Н. Г. Роль и место методов математической статистики в педагогических исследованиях : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Наталия Гарольдовна Гуртовая. – Н. Новгород, 2004. – 200 с.
5. Елизаров А. С. Информационно-технологическая поддержка деятельности преподавателя по организации самостоятельной работы студентов при обучении иностранному языку: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Антон Сергеевич Елизаров. – М., 2005. – 173 с.
6. Кожина М. Н. О речевой системности научного стиля сравнительно с некоторыми другими / М. Н. Кожина. – Пермь, 1972. – 395 с.

7. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков: Учеб. пособие для филол. фак. вузов / Михаил Васильевич Ляховицкий. – М. : Высш. школа, 1981. – 159 с.
8. Митрофанова О. Д. Проблемность и технология обучения / О. Д. Митрофановна // Русский язык за рубежом. – 1991. – № 3. – С. 88–91.
9. Озерова М. В. Содержание профессионально направленного обучения иностранному языку в неязыковом вузе / Марина Викторовна Озерова // Профессиональная коммуникация как цель обучения иностранному языку в неязыковом вузе / Под ред. К. Г. Павлова. – М. : МГЛУ, 2000. – Вып. 454. – С. 23–32.
10. Пальчевский С. С. Педагогика : [навч. посіб.] / С. С. Пальчевский. – К. : Каравела, 2007. – 576 с.
11. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнюк, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клийменко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька та ін.]. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
12. Серова Т. С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально-ориентированному чтению в вузе / Т. С. Серова. – Свердловск : Изд-во Уральского ун-та, 1988. – 227 с.
13. Соловова Е. Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка : интегративно-рефлексивный подход : [монография] / Елена Николаевна Соловова. – М. : ГЛОССА ПРЕСС, 2004. – 336 с.
14. Троянская Е. С. Обучение чтению научной литературы в помощь преподавателю иностранных языков / Елена Сергеевна Троянская. – М. : Наука, 1989. – 272 с.
15. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С. К. Фоломкина. – М.: Высшая школа, 2005. – 254 с.
16. Шевченко С. І. Формування комунікативної компетенції в читанні англійською мовою із застосуванням комп'ютерних технологій у ВНЗ: дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Світлана Іванівна Шевченко. – К., 2003. – 343 с.
17. Common European Framework of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge University Press, 2001. – 260 p.
18. Edelhoff Chr.: Authentische Texte im Deutschunterricht / Chr. Edelhoff. – München : Hueber-Verlag, 1985. – 206 S.

УДК: 378+811.111+005+373.62

Кузло Н. М.

асистент Національного університету
водного господарства та природокористування

СИСТЕМА ВПРАВ НА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВІДПОВІДНО ДО ПІДГОТОВЧОГО ЕТАПУ РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ

У статті визначено систему вправ, яка може сприяти формуванню англійської лінгвістичної компетенції у студентів будівельних спеціальностей.

Ключові слова: лінгвістична компетенція, мовленнєво-когнітивні навички, паралінгвістичні навички.

Кузло Н. М. Система упражнений на формирование англоязычной лингвистической компетенции у студентов строительных специальностей согласно подготовительному этапу разработки проекта. В статье определена система упражнений, которая может способствовать формированию англоязычной лингвистической компетенции у студентов строительных специальностей.

Ключевые слова: лингвистическая компетенция, рече-когнитивные навыки, паралингвистические навыки.

Kuzlo N. M. The system of exercises for the English-language linguistic competence formation of students of civil engineering specialities in accordance with the preparatory stage of project elaboration. The system of exercises which can promote the English-language linguistic competence formation of students of civil engineering specialities has been outlined in the article.

Key words: linguistic competence, speech-cognitive skills, paralinguistic skills.

На сучасному етапі розвитку України у зв'язку із прагненням нашої держави увійти до європейської спільноти постала потреба у фахівцях з високим рівнем володіння англійською мовою. Успішність спілкування англійською мовою безпосередньо визначається рівнем сформованості англійської лінгвістичної компетенції, оскільки саме знання граматики, лексики, фонетики допомагає зрозуміти логіку мислення та оформлення думки англійською мовою.

В наш час проблема створення системи вправ для формування професійно орієнтованої англійської лінгвістичної компетенції є однією з найактуальніших у практичному відношенні. Оскільки наукові дослідження останніх років (Г. Барабанова, О. Обдалова, В. Яковлева, Л. Васецька, Н. Дрabb) зумовлюють потребу проведення занять на ґрунті положень комунікативно-когнітивного підходу до навчання іноземних мов, тому вправи мають розроблятися в його межах.

Питанню розробки системи вправ для навчання мовного матеріалу студентів мовних і немовних ВНЗ з метою формування лінгвістичної компетенції та її компонентів приділялася увага багатьох науковців (В. Д. Борщовецька, О. М. Вовк, Г. А. Гринюк, Ю. О. Семенчук, Н. Р. Петранговська, І. Б. Каменська, В. В. Осідак, Т. О. Стеченко). Проте не визначено комплекс вправ для майбутніх інженерів-будівельників за етапами роботи проектною організацією та наявністю картографічно-креслярських зображень у контексті професійно-орієнтованих текстів і комунікативно-когнітивної моделі лінгвістичної компетенції. Розроблено вправи на